

Slavenski dom

Ste. 133

Z ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto II.

Rusija v strahu pred delavskimi upori

Vesti 15. junija

London, 15. junija. O dogodkih zadnjih dni, zlasti pa negotovost, ki je nastopila po usmrtni vojni osebnosti v sovjetski vojski, so, kakor poroča »Daily Mail«, povzročili po vsej Rusiji resne politične nemire. Po poročilu tega lista so delavci napadli v Rostovu, v Gorkem, v Stalingradu in drugod poveljstva GPU. Povsod je prišlo do spopadov z oddelki milice, ker sovjetske oblasti ne upajo poslati nad demonstrante redne vojske.

Delavstvo se upira sedanjemu režimu ne le z neposrednim nastopanjem, marveč tudi s tem, da ne mara več na delo. V zadnjih štirinajstih dneh je zaradi tega pasivnega odpora skoraj docela zastala vsa železna, jeklena in petrolejska industrija. Nešteti obrati in tovarne so se morali docela ustaviti. Zaradi tega je padla proizvodnja v nekaterih panogah na ničlo, v drugih pa vlada velika zmeda, ker sovjetske oblasti ne prestopajo zapirajo obratne voditelje.

Londonski list napoveduje v kratkem izbruh splošnih delavskih nemirov. O tem si je na jasnem tudi sovjetska vlada, kar je moči sklepati iz odred-

be, naj sovjetski Državni potovalni urad in turist za nedoločen čas ne organizira več potovanj iz ino-zemstva. Prav tako je vlada odgodela volitve odpo-slancev za kongres sovjetske stranke. Te volitve bi morale biti v avgustu, a so prestavljene na no-vember.

Dejstvo, da je proces proti maršalu Tuhačev-skemu in njegovim tovarišem prišel takorekoč čez noč, daje povoda za različna bolj ali manj utemelje-na ugibanja o tem, koga bo Stalinov strah pred uporom in izdajstvom postavil pred sodišče pri naslednjem procesu. Nekateri napovedujejo, da čaka ista usoda kakor Tuhačevskega še maršala Vorosilova, Jegorova in Blücherja, ki poveljujejo večjim vojaškim enotam in jih Stalin smatra za svoje osebne nasprotnike. Drugi domnevajo spet, da bo naslednji proces veljal bistveno načelniku GPU Jagodi, kar sklepajo iz tega, da je policija zaprla bivšega njegova sodelavca Prokofjeva in pa Agrarova, ki je bil namestnik komisarja za notranje zadeve ter tako voditelj vse policijske službe.

Dejstvo je, da vlada v Sovjetski Rusiji silna negotovost in ni mogoče domnevati niti za dan na-prej, kaj se utegne zgoditi. Na varnost in zanesli-vost svojega položaja se ne morejo več zanesti niti najvišji državni strankarski funkcionarji.

Poveljnik Stalinove telesne straže aretiran

London, 15. jun. o. »Daily Express« poroča iz Varšave, da so včeraj prijeli poveljnika grajske straže v Kremliju, kjer prebiva Stalin, majorja Smorgina. Smorgin je osumljen, da je bil pristaja Tuhačevskega in član zarote, ki naj bi odstranila vodilne osebnosti sovjetske vlade. Včeraj so prijeli tudi 19 višjih čast-nikov, med njimi štiri člane sovjetskega generalnega štaba. V Moskvo so dospeli včeraj trije vlaki s političnimi ujetniki, ki so jih v zvezi z zadnjimi dogodki prijeli po vsej Rusiji. Vlaki so bili strogo zastraženi.

leti vir poroča tudi, da je Stalin zaradi zadnjih razburjenj dobil hud srčni napad.

med strankami. Kadar pa postane vojska igrača v rokah politikov, tedaj ni več sposobna, da bi zaščiti-ta domovino. Stalin je prizadejal smrtni udarec vsemu obrambnemu sistemu Sovjetske Rusije.

Tudi »Oevrec« se po pravici vprašuje, kakšna je danes obrambna moč Sovjetske Rusije. Sovjetska diplomacija in komunisti zahtevajo od sedanjega fran-coske vlade, da se naj podpiše vojaški sporazum v okviru pakta med Francijo in Sovjetsko Rusijo. Naš tovariš na levi postaja zaradi streljanja tolikih generalov v Moskvi oprezen. Upajmo, da se bo po-sebno naš generalni štab uprli podpisu sporazuma s sovjetsko armado. Zaradi usmrtnih generalov v Moskvi, ki so bili proglašeni za volune, moramo ponovno podčrtati potrebo, da se prouči vojaški problem med Francijo in Sovjetsko Rusijo. Za nas sta samo dve možnosti: ali ima Stalin prav, ko strelja izdajalec in volune in tedaj mi ne moremo biti zavezniški armada, katere generalni štab je v sovražniških rokah, ali pa se Stalin moti in tudi tedaj mi ne moremo biti zavezniški režima, ki vodi Sovjetsko unijo v prepad. Mi smo imeli dovolj že od enega Brest Litovskega.

Francoske skrbi zaradi usmrtnih v sovjetski vojski:

Moč ruske vojske le navidezna

Pariz, 15. jun. AA. Sinočnja »Liberte« objavlja članek njenega političnega ravnatelja Jacquesa Doriotja, ki je predsednik francoske ljudske stranke in bivši tajnik francoske komunistične stranke. — Članek ima naslov: »Prvi Brest Litovek nam je bil dovolj!«

V članku pravi, da postavljajo usmrtnice v Mo-skvi pred Francijo težko vprašanje. Pristajši pogod-be med Francijo in Rusijo in poveljevalci vojaškega sodelovanja med Francijo in Rusijo so se v svojih dokazih vedno sklicevali na izredno moč ruske vojske in ruskega letalstva. Odkar se je za-čela ruska notranja kriza razvijati v tej smeri, sem stalno opozarjal te ljudi na njihove napake. Ruska kriza je morala zajeti tudi rdečo armado. Ta kriza je opravila svoje delo v vojski in sedaj je njena moč samo še dozdevna. Zato je silno nevarno raču-nati na njeno moč posebno tedaj, ko mislimo, da se bo borila na naši strani. Smrt maršala Tuhačev-skega, ki je bil usmrten s številnimi generali, častniki in podčastniki, pač dokazuje, da je moč ruske vojske več kot dozdevna. Tuhačevski je bil eden izmed tistih strokovnjakov, ki so se takoj pri-družili sovjetski vladi. Menil je, da je sovjetski režim samo prehodni, ki bo znal utreti večni Rusiji njen pohod v bodočnost. Dal je vladi svoje znanje, ker je mislil, da bo tako pač najlepše služil vsej Rusiji. Naloga teh vojni strokovnjakov je bila veli-kanska in so oni pač največ vplivali na organizacijo ruske armade. Brez njihove politične pomoči ge-nerala Vorosilov in Budjennij svojega dela nikdar ne bi mogla izvršiti. Sodelovanje med temi gene-rali strokovnjaki in generali politiki je omogočilo Trockemu, da je v revoluciji polovil tolpe po Rusiji in jih vtaknil v vojaško suknjo.

Pokojni Tuhačevski je bil najvidnejši zastop-nik teh generalov in je bil njihov duševni vodja in teoretik, ki je vodil za seboj vse ustanovitelje rdeče armade. Brez vseh teh sodelavcev bi se rdeča vojska morala lele ustvarjati.

Sedaj so vsi ti izginili in dejstvo je, da je njihov odhod oslabil rdečo armado. Trocki prav dobro pozna rdečo vojsko in pravi, da je sedaj na čelu sovjetske vojske skupina političnih generalov, ki se zna klanjati Stalinu, ne ve pa reševati vojnih problemov. Vorosilov ni bil nikdar dober strateg. Njegove burne dogodivščine v revolucionarnih bit-kah na jugu Rusije so izzvale smeh med vojaškimi strokovnjaki. Danes pa je rdeča armada pod nje-govim poveljstvom in pod poveljstvom generalov-lizunov. Vsa vojna moč kakšne armade se vidi ravno v tem, da se vojska ne udeležuje sporov

Bilbao izobeša bele zastave

Pariz, 15. jun. m. Iz Bilbaoa poročajo, da so nacionalistične čete generala Franca že v tam-kajšnjih predmestjih. Sploh pravijo, da so Fran-cove čete zelo napredovale. Na nekaterih hišah v predmestju Bilbaoa so že razobešene bele zastave.

London, 15. jul. m. Semkaj prihajajo vesti, da je Bilbao že padel in da se je baskovska vlada že vdala. Z baskovske strani pa zatrjujejo, da te vesti ne odgovarjajo resnici ter da je imela vlada sejo, ki je trajala do 3 jutraj. Pravijo tudi, da so nekateri sklenili, da bodo Baski za vsako ceno branili Bilbao. »Ewing Standard« trdi, da so se zadnje dni vodila pogajanja med generalom Fran-

com in vlado v Bilbao. Pri teh pogajanjih je ge-neral Franco baje obljubil, da ne bo storil ba-skovskim vojakom ničesar hudega, toda samo pod pogojem, če mu izroče odgovorne politične osebnosti in agitatorje, ki jih namerava postaviti pred vojaško sodišče.

Povelje za izpraznitev Madrida

Madrid, 15. jun. AA. General Miaja je izdal snoči povelje, da morajo iz Madrida takoj vsi ci-vilisti. Mesto bodo izpraznili v tem redu:

1. najprej odidejo iz mesta tisti, ki so pri-bežali v mesto iz pokrajin, ki so v rokah uporni-kov ali pa so kje tam doma;
 2. vsi tisti, ki so iz pokrajine Madrid;
 3. osebe, ki so iz okolice Madrida.
- V povelju prosi general Miaja, da naj politič-ne in strokovne organizacije pomagajo pri tem delu.

Med Italijo in Jugoslavijo

Rim, 15. junija. AA. Rimski listi priobčujo podrobna poročila o otvoritvi razstave jugoslo-vanskih umetnikov v Rimu, ki se je udeležil tudi zunanji minister grof Ciano. Razstavi, o ka-teri prinašajo tudi slike, pripisujejo tudi velik političen pomen.

»Popolo di Roma« podčrtava vzajemno iskrenost, ki je privedla do te razstave in ki bo pri-blizala dušo jugoslovanskega naroda italijan-skemu.

Listi prinašajo tudi krajša poročila o sestan-kih, ki so bili v Belgradu 11. in 12. junija med pomočnikom zunanjega ministra Piljo in senator-jem Ganinjem, na katerih so določili delo go-spodarskega odbora, ki so ga ustanovili na po-dlagi dogovora od 26. marca t. l. Odbor se sedaj sestane v Rimu 28. junija. Njegova naloga bo voditi gospodarstvo obeh držav k popolnemu med-sebojnemu sodelovanju.

Sodba nad prvaki bolgarskih zemljedelcev

Sofija, 15. junija. Sinoči je bila končana raz-prava proti celotnemu upravnemu odboru bivše zemljoradniške stranke Aleksandra Stambolijskega. Obsojeni so dr. Kosta Todorov, Nedeljko Ata-nasov, Kosta Stojanov, Georgij Jordanov, dr. Di-mitrov in Avram Avramov zaradi klevete, ki so jo zagrešili nad ministrom Gičevim. Vsi so obso-jeni na 1 leto in 15 dni zapore in na denarno kazen 2.625 lejev.

Zaenkrat ni res

London, 14. jun. TG. Nocoj je izšlo poluradno poročilo, ki pravi, da trenutno nikakor ni res, da bi zunanji minister Eden ali njegov državni pod-tajnik lord Cranborne nameravala potovati v srednjo Evropo in tamkaj obiskati prestolnice Av-strije, Češkoslovaške in Madžarske in da tudi ne odgovarja dejstvom, da bi bila Anglija pripravljena tem državam ponuditi kakšne gospodarske ugodnosti, v primeru, če bi med seboj organi-zirale kakšno gospodarsko skupnost.

Spor med Anglijo in Italijo zaradi misijonarjev v Abesiniji

London, 15. junija. m. Med Anglijo in Italijo je izbruhnil nov spor glede nameščanja angleških funkcionarjev v Abesiniji. Italijanska vlada je že prej izgnala iz Abesinije angleške misijonarje, ki so imeli tam svoje šole. Angleški zunanji minister Eden je na včerajšnji seji Spodnjega doma sporočil, da je italijanska vlada zahtevala odobritev izgona angleških misijonarjev ali pa, da Anglija vsaj dovoli, da bi prišli v Abesinijo drugi misijonarji. Toda angleški veleposlanik v Rimu je dobil z odločilnega mesta poročilo, da italijanska vlada sploh ne bo dovolila angleškim misijonarjem v Abesiniji, da bi

tam ustanavljali šole. Italijanska vlada bo dovolila samo pod gotovimi pogoji delovati angleškim misi-jonarjem v Abesiniji, to pa samo, če se bodo omejili zgolj na karitativno delo. Eden je ob tej priliki še dejal, da bo angleška vlada prisiljena seči po na-sprotnih ukrepih. Dosedaj je angleška vlada do-voľevala vsem misijonarjem, brez ozira na pripadnost, prosvetno delovanje na ozemlju, ki spada pod angleško upravo. Z ozirom na stališče italijanske vlade si angleška vlada pridržuje pravico, da na svojih področjih postopa po sličnih načelih kakor ita-lijanska vlada.

Vsebinske sporazuma glede nadzorstva v Španiji

London, 15. jun. Sporazum, ki so ga sklenile v soboto v Londonu Anglija, Francija, Nemčija in Italija, obsega dva dela: dogovor štirih velesil o vsebini spomenice, ki jo bo v njihovem imenu po-slal britanski zunanji minister Eden obema špan-skima taboroma, in dogovor med štirimi vele-silami v ožjem pomenu besede.

V spomenici, ki jo bo minister poslal v imenu štirih velesil obema španiskima taboroma, bo za-hteval: 1. da izdasta stroge zapovedi svojim po-morskim oblastvom, da bodo spoštovale tuje ladje, ki vrše nadzorstvo; 2. da določita tako imenovane varnostne predele za ladje; 3. da vzameta na zna-

nje, da se bo odslej vsak napad na katerokoli nad-zorno ladjo smatral za napad na vse štiri velesile sodelujoče pri nadzorstvu. V tem primeru si vse štiri države pridržajo pravico do solidarnega odgo-vora, toda s tem ravno izključujejo pravico ne-posredno napadene države, da bi odgovorila na lastno pest in neposredno.

Drugi dogovor pa določa, da bo nastal nov položaj tedaj, če štiri velesile za primer napada na svojo ladjo ne sklenejo česa skupnega v dolo-čenem roku.

Prvo spomenico g. Edena bodo poslali v Bur-gos in Valencijo v torek.

Nemčija proti političnim taborom?

Budimpešta, 15. junija. O razgovorih nemškega zunanjega ministra v Budimpešti so izdali uradno poročilo, ki pravi med drugim:

V razgovorih, prežetih z medsebojnim zaupa-njem, so nemški zunanji minister in madžarski dr-žavnik pretresli vsa evropska politična vprašanja, zlasti pa takšna, pri katerih sta Nemčija in Madžar-ska neposredno prizadeti. Ugotovili so s posebnim zadovoljstvom, da odklanjata obe vladi vse poizku-se, ki naj ustvarijo posamezne tabore držav. Vrh tega so dognali, da so stališča obeh vlad v vseh proučenih vprašanjih istovetna in da sta obe vladi sklenili ohraniti tudi v bodoče sedanje prijateljske stike med Nemčijo in Madžarsko.

Cerkveni vlomilec - izsleden

Ljubljana, 15. junija.

Zadnje tedne smo že večkrat imeli priliko, poročati o različnih vlomih v cerkve po ljubljanski okolici. Tako je bilo vlomljeno v cerkev na Šmarni gori dvakrat, dalje v cerkve v Šmartnem pod Šmarno goro, v Kosezah, na Črnučah in pri Sv. Jakubu. Pri zadnjih dveh vlomih na Črnučah in pri Sv. Jakobu ob Savi, ki sta bila oba izvršena na isti način isto noč, se je ježenskim orožnikom posre-čilo dobiti prstne odtise vlomilca. Ljubljanska poli-cija je zdaj na podlagi odtisov ugotovila, da je bil vlomilec v navedene cerkve stari znanec policijskih zaporov Rokavec Franc iz Dobriča na Dolenjskem. Doslej pa Rokavca niso mogli še najti.

Pogajanja za sklenitev nove trgovske pogodbe med nami in med Svico so se pričela danes v Bel-gradu.

Naš novi poslanik v Rimu Hristič bo te dni odpotoval iz Aten na novo službeno mesto.

Romunski kralj Karol bo v spremstvu prestolo-naslednika Mihaela odpotoval v Varšavo 25. junija, da vrne obisk predsednika Poljske republike v Bu-karešti.

Nemški vojni minister Blomberg je včeraj pri-ltel iz Florence v Berlin s trimotornim letalom.

Angleški paviljon na pariški svetovni razstavi bodo morali končati angleški delavci, ker so fran-coski dela tako zavlačevali, da bi utegnil biti angleški paviljon zadnji odprt.

Italijanski parnik so napadli komunisti v Mar-seilleu. Vdrli so na parnik »Celina«, ki je vozil ne-kega političnega zločinca iz Paname v Italijo. Z dinamitom so razbili vrata celice in ujetnika po vrvi spustili s parnika.

»Dan usmiljenja« so praznovali berlinski kato-ličani v nedeljo tako, da so jim dušni pastirji po vseh katoliških cerkvah prebrali okrožnico berlin-skega škofa o preganjanju katoliške Cerkve v Nemčiji.

449 km brzine na uro, bodo imela najnovejša angleška bombna letala, ki sa bodo lahko dvignila 4500 m visoko.

Turška zbornica se je zahvalila predsedniku Kemalu Atatunku za naznanilo, da daruje vse svoje imetje državi.

Ponesrečilo se je francosko potniško letalo, ki vozi iz Marseillea v Alger. Potnike je rešila neka italijanska torpedovka, ki je prihitela na kraj, kjer je moralo letalo pristati.

Mednarodni kongres avtorjev in skladateljev se je začel včeraj v Parizu. Udeležuje se ga 200 odposlancev iz 28 držav. Kongres naj pripravi pred-loge za mednarodno ureditev avtorskega prava.

Uspeh svetovne gospodarske konference je od-visen od izida razgovorov, ki jih bo van Zeeland imel s predsednikom Rooseveltom, je izjavil angleški ministrski predsednik Neville Chamberlain.

Japonsko šolsko ribiško ladjo so zaplenile sovjetske oblasti, pod pretvezo, da je protizakonito priplula v sovjetske vode.

Atentat na mandžurskega cesarja so pred dve-ma dnevmi poskusili neznani zločinci. Atentat se je ponesrečil.

Bivši romunski zun. minister Titulescu, ki je zadnje tedne veliko letal po Evropi ter se na svojo pest razgovarjal z raznimi vladami, se bo menda vrnil nazaj na Romunsko.

Angleški zun. minister Eden ne pojde v Turčijo, kakor so pisali zadnje čase nekateri listi.

Dva milijona angleških funtov je do zdaj iz-dala za oboroževanje Nemčije. Tako trdi spomenica nemške tajne »stranke svobode«.

Ameriška vlada terjaja evropske države za po-vračilo vojnih dolgov. Večje obroke vojnih posojil ji dolgujejo Anglija, Italija, največ pa Francija.

Belgijski bivši bojovniki groze vladi s pohodom na Bruselj, češ da ne bodo mirno prenašali, da bi se izvajal zakon o amnestiji Flamecev.

Obisku kitajskega finančnega ministra v Ber-linu pripisujejo velik pomen in pravijo, da ta obisk priča o pomembnih nemških načrtih glede Kitajske.

Zagonetna sovjetska letala so spet opazili nad finskim ozemljem blizu ruske meje.

Nemški gospodarski minister dr. Schacht pri-de 17. junija na Dunaj, kjer bo s predsednikom avstrijske državne banke uredil nekatera gospo-darska vprašanja.

Krvave bitke s policijo so bile pred dvema dnevmi v Washingtonu, kjer so stavkajoči kovi-narji napadali straže, ki so omogočale delo stav-kolomcem.

Propagandno politično šolo za študente iz Male zveze bo ustanovila češkoslovaška vlada v letovišču Tatranska Lomica.

Novoga španskega poslanika v Parizu je več-raj sprejel preds. francoske republike Lebrun.

Trije dnevi v letošnjem juliju

Trije dnevi v letošnjem juliju, in sicer 2., 3. in 4. julij bodo prinesli Ljubljani atrakcijo prvega reda: do danes največjo interno državno prireditve v lahki atletiki, troboj med Ljubljano, Zagrebom in Belgradom. V Ljubljani bo nastopilo v vsaki mest-ni reprezentanci po 40 atletov, skupaj 120 atletov. Tekmovanje se bo vršilo v tehle disciplinah: 100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m, 5000 m, 10.000 m, v maratonu (42.000 m), 110 m zapreke, 400 m zapre-ke, v štafeti 4x100 m, 4x400 m ter v balkanski šta-feti 800x400x200x100 m. V metih bodo tele disci-pline: disk v navadnem in v helenskem stilu, kro-gla, kopje in kljavo. V skokih: skok v višino, skok v daljavo, skok ob palici in troskok.

Priprave so v polnem teku. Agilno vodstvo našega lahkoatletskega gibanja ima noč in dan do-volj posla z organiziranjem te težke preizkušnje. Dokazati hoče, da smo Slovenci v Jugoslaviji brez-konkurenčno najboljši in najsmotrnejši organi-zatorji. Vsi si želimo, da bi v tem popolnoma uspelo!

Kako je bil umorjen Rudolf Dolinar

Teden dni po
nečuvnem zločinu

Maribor, 14. junija.

Danes poteka teden dni ob zločinskem dejanju v Prelogah pri Konjicah. Vsa Slovenija je v tem tednu z največjim ogorčenjem in gnusom obsedila zločin in krivce ter njihove gospodarje, ki so jih poslali na krvavo pot. Sedaj ob tednu nam je dovoljeno, da opišemo potek strašnega dogodka, pri katerem je moral pustiti svoje mlado življenje idealen slovenski fant, akademik Rudolf Dolinar. Opisali ga bomo na podlagi izpovedi očitvecev, ki so bili priče vsega dogodka. Ti kmečki ljudje so nam povedali nekatere podrobnosti, ki bodo gotovo bistveno vplivale na potek preiskave in ki kažejo, da ni bila smrt akademika Dolinara zgolj nesrečen slučaj, ampak premišljeno dejanje, ki se kvalificira pri sodniji kot umor.

Mariborska garda za Živkoviča

Pri opisu dogodkov v Prelogah moramo seči nekoliko nazaj med dogodke, ki so se razvijali v Mariboru ob prihodu Petra Živkoviča in njegovih prijateljev. Mariborska jeenarsija je bila zaradi ljubljanskih demonstracij v silnih skrbah, da se tudi v Mariboru kaj takega ne pripeti. Demonstracije v Ljubljani so bile silna blamaža za slovensko jeenarsijo, ki je poprej vedno pripovedovala Živkoviču, kako sijajno ga bodo sprejeli nacionalni Slovenci. Hoteli so mu vsaj v Mariboru to blamažo prihraniti, pa so poverili prošlevali vodjo bivše Orjune, upravnika »Večernik« in »Jutrac« Slavka Rejo, z organizacijo zaščitne garde. Reja je dobil v ta namen primeren kredit ter je zbral okrog sebe svoje preizkušene borce, člane strelskih družin iz okolice, sokolskih edinic, četnikov Narodne obrambe in svoje tovariše iz bivše Orjune. Nekaj jih je dobil v Mariboru in okolici, nekaj mu jih je pa dal St. Lenart v Slov. goricah. Svojo gardo je deloma že v Mariboru oborožil, nekateri so prinesli s seboj tudi pištole in bikovke. Ker pa se v Mariboru niso upali javno nastopiti, razen takoj v začetku demonstracij za hrbtno policijskega kordona, so sklenili, da bodo napadli ljubljanske akademike na cesti, ko se bodo vračali nazaj v Ljubljano. Obenem so imeli namen spremiti Živkoviča in njegove prijatelje do Konjic, ker so se bali, da bodo med potjo kje napadeni.

Zaseda v Prelogah

Pesniški trgovec s sadjem Srečko Krajnc, nekoč hud nemškutar, sedaj pa eden največjih »Jugoslovenov« na severni meji, je dal za prevoz te garde na razpolago svoj tovarni in svoj osebni avtomobil, slovenjganski propadli »kralje« dr. Gorišek pa svoj osebni avto, katerega je šofiral njegov sin dr. Milan Gorišek ml. Garda je spremila nekatere voditelje JNS do Konjic, dočim so se drugi v Živkovičem na čelu za vsak slučaj, da bo bolj varno, peljali čez Rogasovo Slatino v Celje. Iz Konjic se je garda na avtomobilih vrnila nazaj proti Mariboru, ustavila pa se je v Prelogah, ki jih je Reja izbral za napad na akademike. Avtomobili so se ustavili pri kapelici, kjer se odcepi stranska cesta v Vinarije. Tu je garda poskakala z avtomobilov ter se potačila, v vrste, Reja pa je imel na njo ognjevit nagovor. Potem je razdelil nekaterim, ki niso imeli orožja, dolge mesarske nože, ki jih je prinesel s seboj v aktovki. Določil je tudi vsakemu svojo vlogo, ki jo ima vršiti pri napadu. Avtomobile so skrili na stransko cesto, kakih 100 metrov vstran od glavne ceste proti posestniku Sajku. Kmetje so gledali te čudne manevre, pa nihče ni vedel, kaj naj pomenijo. Rejev oddelek se je razdelil na dva dela. Prvi je šel nekoliko naprej iz vasi v smeri proti Mariboru ter se skril v hosto, drugi pa je ostal v zasedi v bližini kapelice.

Izvršitev napada

Napadali so vzdrževali na eni strani z osebnim avtomobilom št. 17-71 zvezo s Konjicami in tamošnjo »rezervo«, na drugi strani pa je patroliral njihov avto v smeri proti Mariboru ter oprezoval, kdaj se bo približal avtomobil s akademiki. Slednji se je nekoliko zakasnil, ker je imelo eno od vozil defekt. Prvi avtomobil je privozil na mesto napada nekako ob sedmi uri zvečer. Najprej ga je napadla skupina, ki je čakala v gozdu v zasedi. Obmetavala ga je s kamenjem. Ko pa je vozilo paeiralo mesto napada ter privozilo nekaj sto metrov nižje do kapelice, je dal Reja s strelom iz pištole znak za glavni naval. Počili so strel in z divjaškim vpitjem so razbojniki navali na avtomobil. Medtem je pripeljal osebni avto prvi odelek napadalcev na pozorišne borbe in združeni četniki so navali na neoborožene, goloroče fante, ki niso imeli drugega v obrambo, kakor svoje pesti, s katerimi so se branili pred revolverji, noži, bikovkami in gorjajami.

Napadalcijunaško beže

Pred silo prvega navala so se morali akademiki umakniti. Pred nožem in bikovko se je težko braniti z golo pestjo. Med tem časom pa je privozil na mesto drugi avtomobil s kakimi 30 akademiki. Sedaj se je položaj na mah izpremenil. Novodošli fantje so si bili takoj na jasem, kaj se godi, naglo so poskakali iz vozila, na bližnji njivi so populili fizičlove ter začeli strojiti orjunske hrbte. »Junaki« iz Maribora so se jadrno obrnili v beg. Hlačali so, kar so jih noge nesle, na vse strani. Eni so se pokrili na hleve bližnjih posestnikov, drugi so pobegnili v gozd in kmalu je bilo bojišče očiščeno. Fantje so razkačeno zasledovali begunce. Enega — Brankoviča — so ujeli na hlevu posestnika Pirša, drugega — trgovca Bajgota iz Sv. Lenarta — so prijeli malo naprej, pa jih je prevaril s strahopetno lažjo; vlegel se je na tla ter dejal, da ima zlomljeno nogo. Ko so ga pustili tam, da ga nazajgrede poborejo, pa se je dvignil ter naglo zbežal v gozd. Enega od orjuncv je na begu zgrabil Pliberškov pes za nogo ter ga pošteno vgriznil.

Dve uri ga je elektrika ubijala

Tragična smrt mladega krčmarja

Maribor, 14. junija.

V Framu pri Mariboru se je pripetila večerj popoldne tragična smrtna nesreča, kateri je podlegel mladi in eposhovani framski krčmar, Anton Jarc. Pokojnik, ki je rodom iz Rač, je sicer po poklicu električar, zaposlen v mariborski tovarni Kovina. Pred nekaj leti pa se je priženil v Fram ter sta z ženo začela gostilno, ki jo je vodila njegova soproga, Jarcova. Na vse strani imeli radi zaradi njegove blage, dobre narave. V nedeljo je bil naprošen, da izvrši neka popravila na električni napeljavni v župnišču. Rabil je za to svrhu kontrolno električno svetiljko, ki jo je pa hotel šele napraviti. Podal se je v klet, kjer je imel urejeno delavnico. Bilo je okoli 2. ure popoldne, ko je delal v kleti ter je hotel s kleščami preščičiti električno žico.

Žrtve napada

Ko so se napadaleci razbežali na vse vetrove, so se začeli akademiki zbirati okrog svojih avtomobilov. Prvi avtomobil je bil zelo razbit. Niti ena šipa cela, svetiljke zdrobljene, vse je bilo stočeno, pa motor je še kljub temu deloval ter ga je šofer spravil v tek. Akademiki so šli svoje žrtve. Franček Zebot je ležal nezavesten na tleh od udarca s kolom. Planinec je imel dve silni rani na glavi ter mu je iz prerezane žile na licu curkoma tekla kri, skoraj vsak pa je imel nekaj odrgnin in prask. Naglo so zasedli avtomobile ter se odpravili, da spravijo ranjence čimprej k najbližjemu zdravniku. V Konjicah jim je nudil zdravnik tamošnje bolnišnice dr. Rudolf prvo pomoč. Zebot je prišel k zavesti, Planinec pa so takoj odposlali naprej z osebnim avtomobilom v celjsko bolnišnico.

Dolinarija pogrečajo

Sele v Konjicah so utegnili fantje prešteti svoje vrste. S strahom so opazili, da Dolinarija ni nikjer. Nihče ni niti pomislil, da se je zgodilo najhujše. Akademiki so menili, da je Dolinar padel napadalcem v roke kot ujetnik, kakor so oni sami zajeli Brankoviča, katerega so v Konjicah takoj oddali orožnikom. Naprosili so predstavnike oblasti, da bi poslali orožnike iskati Dolinarija. Za to so se ti bolj pozno, sele v mraku odpravili s kolesi v Preloge, tako da je bilo v temi iskanje brezuspešno. Sele naslednjega jutra je prispela v Konjice žalostna vest, da so našli Dolinarija v pšenici posestnice Leskovar — mrtvega.

Kmetje zatrjujejo, da mrtveca zvečer ni bilo v pšenici

Zanimivo izjavo je podala posestnica Marija Leskovar, lastnica njive, na kateri je bilo najdeno Dolinarijevo truplo. Takoj po končanem spopadu, še za dneva, ko se je dobro videlo, se je podala gledat škodo, ki so jo napravili napadaleci in napadeni na

Nova odkritja o Taiblovih sleparijah

Ljubljana, 15. jun.

Sleparski trgovec Taibel, ki je bil te dni aretiran, se je v Ljubljani in drugod ljudem predstavljal kot upokojeni železniški inšpektor, ki je stopil v pokoj zgolj zaradi tega, ker mu šablonsko pisarniško delo ni ugajalo. Nastopal je pri trgovcih, s katerimi je prišel v stik, kot bogat veleposestnik, kot lastnik večih hiš v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Sploh si je sproti izmišljeval razne bajke o svojem premoženju, o službah, ki jih je vse že imel, o sorodnikih ter visokih zvezah, ki jih vsepovedoval. Skrivnostno je namigoval, da ima on stike in zveze z ženo ravnateljico sladkorne tvornice v Belju, žena njegova pa se intimo pozna s samim ravnateljem te tovarne. S takimi bajkami je hotel pri navčnih ljudih napraviti vtis, da je vsa kupčija s sladkorjem že zaradi takih intimnosti zelo delikatna in ne smejo te zveze priti v javnost.

Taibl „liferuje“ sladkor...

Taibel je človek z izredno bistrim duhom, zelo prisoten ter nikdar ni prišel v zadrego pri svojih kupčijah. Trgovskemu potniku P. iz Lese na Gorenjskem je Taibel prodal masti in moke za 40.000 din. Čim je Taibel denar imel v rokah, je pisal v Lese, da žal ne more dobaviti moke in masti, pač pa lahko dobavi sladkor. Z potnikom P. sta se potem pobotala. Taibel je potem pri veletrgovcu Verliču kupil 2 zaboja sladkorja ter 4 sode masti ter vse to poslal na Bled kot prvo pošiljatev.

V Ljubljani je Taibel nekemu trgovcu prodal 3 vagona moke po 30 par ceneje. Ta trgovec je seveda s primernim dobičkom prodal moko naprej drugemu trgovcu, ta pa je napravil pogodbo s tretjim trgovcem Z., ki zdaj zahteva naročeno moko, ki pa je sploh nikjer bilo ni. Iz te kupčije se je razvila že tožba, ki trenutno teče pred ljubljanskim sodiščem. — Sladkor je prodal Taibel trgovcem po 8 din kilogram, dočim je znano, da velja sladkor na debelo okroglo 14 din.

Taibl pisar iz Nemčije

Ko se je Taibel vrnil iz Berlina v Monakovo, je tam zamlan čakal brzojavke od Blatnikove, ki naj bi mu povedala, če so njegove kupčije razkrite. Zato je sam pisal Blatnikovi iz Monakovega, naj mu sporoči mero svojih čevljev, da ji bo kupil primerne čevlje. S tem je hotel vedeti, kako stoji njegova stvar doma. Ker ni prejel nobenega odgovora, je mislil, da je brez skrbi in je odpotoval domov. Na Jesenicah je iz časopisov zvedel, da je stvar odkrita. Brž se je zatekel k svojem dekletu v neki kraj blizu Ljubljane, kjer ga je čakalo drugo presenečenje. Dekle mu je pokazalo pod nos časopis, ki je pisal, da je Taibel slepar, ki je bil v Zagrebu skupaj s svojo ženo aretiran. Taibel pa je tudi zdaj povsem ravnodušno gladko utajil ter zanikal resničnost časopisnih poročil, češ, saj vidiš, da sem tu, časopis pa piše, da sem bil v Zagrebu aretiran... Tako je pri dekletu še enkrat zbudil vtis najpoštenjega človeka. Vendar pa se je Taibel potem hitel skriti v samotno Selško dolino. Policija v Ljubljani pa je kmalu odkrila njegovo bivališče ter so ga orožniki brž mogli aretirati v Selcih.

Taibl-Intihar-Weber-Blatnik

Kakor Taibel, je bila predrzna in spretna tudi njegova priležnica Blatnikova. V Stožicah sta stanovala pod imenom Taibel ter so vsi mislili, da sta to v resnici mož in žena. Ko pa je Taiblova z

njeni pšenici. Njena njiva leži kakih 30 metrov vstran od ceste, med njivo in cesto pa je njiva, posejana s turščico. S ceste, ki leži nekoliko višje, se na njivo prav lepo vidi ter bi bila truplo morala že s ceste opaziti. Ona pa je šla tik ob njivi ter jo je prehodila tudi po sredini, po razgonih. Videla je, da je vse močno steptano, trupla pa ni opazila nikjer, dasi bi ga morala zlahka videti, saj so ga zjutraj ljudje takoj opazili, ko so šli mimo njive. Če se je pokojnik v resnici zadušil, kakor trdita zdravnik, ki sta izvršila obdukcijo, bi morala vendar slišati kako stokanje ali klice na pomoč. Vsega tega ni bilo in Leskovarjeva je za trdno prepričana, da mrtvec zvečer ni ležal na njeni njivi.

Kaj je delal tajinstveni avtomobil?

Drugo zanimivost zna povedati posestnik Brd-nik iz Prelog. Ta je videl v pozni noči osebni avtomobil, ki je privozil v smeri od Maribora ter se je ustavil na mestu, kjer je bil avtomobil napaden od druge skupine. Iz avtomobila je izstopilo nekoliko oseb. Kljub temi in oddaljenosti je Brd-nik videl, kako so te osebe imele nekaj opraviti na Leskovarjevi njivi, potem pa so se zopet vrnile k avtomobilu, se vsedle v vozilo, ki je takoj nato obrnilo ter se naglo odpeljalo nazaj proti Mariboru. Vsekakor je čudna stvar, kaj je delal ta avto v temni noči po napadu na mestu spopada in kaj so delali neznanji ljudje, ki so se z vozilom pripeljali na njivo, na kateri so našli naslednje jutro Dolinarijevo truplo. Škoda, da ni bil takoj naslednjega dne na mestu izkušen kriminalist, ki bi bil bil slučajne preiskal, še preden je masa ljudi prišla k truplu Dolinarija ter zabrisala vse sledove. Sama od sebe se veiljuje misel, da so napadaleci pripeljali ponoči mrtvega Dolinarija ter ga pustili na mestu spopada, kakor da je tam padel.

Enodnevi izlet v Trst in popoldne iz Trsta v avtomobilu v kopališče Gradec, mimogrede si ogledamo še Ogled. — Cena vožnji samo 155 dinarjev.

Prijave sprejema do petka Izletna pisarna M. OKORN, LJUBLJANA, HOTEL »SLON«

„Jutro“ sprašuje...

Današnje »Jutro« je zopet potrdilo znani pregovor, da maček takoj zavcili, čim mu stopiš na rep. Zaletelo se je namreč v »Slovenca«, ki je večerjal nekaj bridkih, pa žal resničnih ugotovitev iz ljubljanske podružnice Poštne hranilnice. »Jutro« piše, da so te trditve zgolj pavšalne denunciacije. Kaj je denunciacija, »Jutro« seveda bolj dobro ve, kakor kdorkoli drugi v Sloveniji, zato že ve, kdaj in zakaj postavlja to besedo. Nato »Jutro« hoče, naj bi »Slovenec« navedel dejanske dogodke in imena iz Poštne hranilnice. Kadar bo potrebno, bo »Jutro« vsekakor dobilo točen odgovor, od naše strani pa svetujemo »Jutru«, naj vpraša ravnatelja Poštne hranilnice v Ljubljani, čemu je večerjal klicalec k sebi uradništvo drugega za drugim ter kaj jim je pripovedoval...

Huda ura nad Celjem

V soboto se je utrgal oblak nad Celjem. Deževalo je tako močno, da je potok Sušnica narastel v dobri uri za dva metra. V hudi uri je med ploho dežja bila tudi toča in udarjala strela. Po nevihti je šel posestnik Koštomaj s svojo ženo pogledat, kakšno škodo je naredilo neurje na njegovem polju. Za njima so prišli tudi njuni štirje fantje in 20 mesecev stara hčerka Anica. Pot jih je vodila ob potoku Sušnici. Mali Anici, ki je hodila zadnja, je spodrsnilo in je padla v potok Sušnico in izginila v naraslih valovih. Ko je mati male Anice videla strašno nesrečo, se je še sama hotela pognati v valove, da bi rešila otroka. Mož ji je je to zabranil in skušal na kak drug način rešiti Anico, vendar se mu to ni posrečilo in so otroka šele drugi dan našli kakih des metrov od kraja nesreče.

Drugega „detektiva“ so našli

Ježica, 15. junija.

Pred dobrim tednom smo poročali o dveh večerjakih, ki sta bila prišla v Nadgorico in se tam pri ljudeh predstavljala kot »detektiva«. Hotela sta po hišah opravljati hišne preiskave. Pri tem pa sta naletela na korajžno nadgoriško dekle, ki je oba pustolovca razkrinkalo. Orožniki so po njenem opisanju kmalu dobili prvega izmed obeh pustolovcev, in sicer v Šmartnem pod Šnarno goro. Privleli so ga v Nadgorico, kjer ga je domače dekle brž spoznalo kot pravega. Vendar pa pustolovec ni hotel izdati svojega tovariša.

Zdaj pa se je ježenskim orožnikom vendarle posrečilo izvedeti tudi za drugega pustolovca. Tudi ta je, kakor prvi, mizarski pomočnik, doma iz Dravlj, piše se Rozman. Tudi on je potem gladko priznal svojo nerodnost.

Orožniki so seveda celo zadevo izročili državnemu tožilstvu, ki bo pač postopalo po zakonu. Izvedeli smo še, da sta oba »detektiva«, preden sta bila prišla v Nadgorico, veselo popivala najprej v Klečah pri Unku, potem pri Alešu na Ježici, slednji pa na Črnučah pri Rogovilcu. Čeho sta seveda po večini pozabila plačati.

Kolesarsko-avtomobilski karambol

Celje, 14. junija.

Danes popoldne okrog 11. so pripeljali v celjsko bolnišnico okrog 85 let starega neznanca, kateri je treščil s kolesom na nekem klancu pri Rogatecu v avtomobil. Ponesrečenec si je zlomil pri karambolu levo ključnico in razbil lobanjo, vendar so ga iz neznanega vzroka šele danes pripeljali v celjsko bolnišnico, kjer je kmalu izdihnil. Kdo je neznanec, se zaenkrat še ni moglo ugotoviti, ker ni imel pri sebi ničesar drugega kakor list, na katerem je bil napisano ime Golob.

Divjaški napad na dve ženski

Celje, 14. junija.

V nedeljo, 13. junija, je sunil neznanec s pečevja po stopnicah 45 letno delavko Strnad Terezijo, doma iz Lip pri Veharju. Pri padcu je dobila Strnadova poškodbe po plečih. Nesrečnici je razen tega tudi počila lobanja. Prepeljana je bila snoci v celjsko bolnišnico, kjer so jo takoj operirali, vendar je njeno stanje smrtonosno.

Isti dan je napadel v višnjičasti Srebre Alojzijo, posestnico v Lačni gori pri Oplotnici, njen mož, ki jo je tako dolgo pretepal, da je dobila težje poškodbe po glavi, hrbtu in roki.

Očividce pripoveduje

Kako je bilo pred gorečo sokolsko lopo

O požigu in o dogodkih, ki so se razvili potem, in ki niso le nedolžno kaljenje nočnega miru, bo gotovo mogel poročati najbolj verodostojno tisti, ki je ravno v tem trenutku, ne več kot dve minuti pred izbruhom požara šel po poti mimo »Kino Tivolija« z velesojima. To je bil človek, ki se je sedaj zgledal v našem uradništvu in se nameril, da nam s tem, kar je tedaj videl, prikaže v pravi luči dogodek izpred goreče sokolske lope na sokolskem telovadišču poleg velesojima v noči od sobote na nedeljo, torej prvo noč, ko je zemlja zagnila truplo pokojnega slovenskega mučenika Rudolfa Dolinarija. Očividce, ki o verodostojnosti njegovega pripovedovanja ni dvoma in niti najmanjšega poudarka za kak dvom, takole pripoveduje:

»Vračal sem se okoli pol 1 ponoči z velesojima po dreveredu, ki zavije mimo »Kino Tivolija« čez železniško progo proti poslopju humanistične gimnazije. Na tej poti nisem opazil ničesar, kar bi bilo nenavadno v tej pozni nočni uri. Povsod je bil mir, le od daleč se je še slišala godba iz velesojima. Od železniškega prelaza, ki je poleg Kina Tivolija, torej čisto v neposredni bližini nekaj minut pozneje pogorele sokolske lope, nisem proti omenjenemu gimnazijskemu poslopju napravil gotovo ne sto metrov poti, kajti napravil sem morda le nekaj deset korakov naprej od Bleiweisove ceste. Tedaj pa sem nenadoma zaslišal nekje za seboj nek čuden pok, kakor da bi pokale petarde. Obrnil sem se, v tem trenutku pa sem že opazil rdeči sij v smeri sokolskega telovadišča. Za hip sem prisluhnil, ker pa se je zaslišalo nenadno razburljivo vpitje, sem pohitel nazaj na Bleiweisovo cesto in ko sem zavil okoli vogala, sem že zapazil silen plamen tik za železniško progo, kakor veliko plamenico. Do mesta na Bleiweisovi cesti nasproti rdeči lopi gotovo nisem rabil več kot dve minuti. Na tem kraju nisem bil prvi, kakih dvajset jih je bilo v tem kratkem času najmanj pred menoj tam. Ko sem se pri teh hotel informirati, kaj prav za prav gori in kaj naj pomeni to za primer požara nenavadno vpitje in preklinjanje, so mi od vseh strani hiteli pripovedovati, kako se je masčevala nad Sokoli »farska banda«, »klerikalne svinje« itd. Komaj sem dobro zvedel, kakaj gre, se je nabralo na cesti pred gorečo lopo veliko število ljudi, vse pa je nudilo sliko, kakor ob kakih demonstracijah. Veliko število navzočih je bilo na tem mestu s kolesi, nemalo jih je imelo tudi palice, ki so jih visoko

dvigali in z njimi žugali. Nabralo se je med tem tudi že večje število stražnikov, ki so demonstrante potisnili na obe strani, na eni strani v smeri proti Aleksandrovi cesti, na drugi pa proti Gosposvetki. Gasilci so po mojem prepričanju prišli na kraj požara in začeli z gašenjem v rekrdnem času, saj pet minut gotovo ni minulo od izbruha požara pa do takrat, ko so že nastavili svoje gasilske cevi na gorečo lopo. Topovski strelji se niso slišali zaradi silnega prasketanja ognja in nenavadnega pokanja, kakor menda ne pokajo nikdar samo goreči tramovi, saj sem bil že večkrat navzoč, kadar je kje gorela kakšna lesena zgradba. Čudil sem se, kako morejo v prvih trenutkih, ko je komaj začelo goreti, padati vzklizi iz zbrane množice: »Svinjarji, niti gasilcev ni, še vedno jih ni!« Kakor rečeno, po mojem mnenju gasilci gotovo niso mogli prispeti na kraj požara prej, kakor pa so.

Stražnik mi je med drugim povedal tudi to, da so bili tedaj, ko je izbruhnil požar, na prostoru sokolskega telovadišča, ljudje.

Plameni nad pogorelim tramovjem so bili zadušeni jako hitro pred 1. Vse zanimanje in vsa pozornost je bila osredotočena na kričečo množico na Bleiweisovi cesti pred Delavskim domom. Imel sem vtis, da med to množico ni nikogar drugega razen Sokolov in njihovih simpatizerjev. Videl sem vsega skupaj enega ali dva, ki bi o njih menil, da množici nista bila všeč, ko nista hotela z njo vred kričati. Z njima bi zbrana množica gotovo temeljito obračunala, če ne bi bilo varnostnih organov. Sicer pa se mi je zdela policija neverjetno popustljiva in mirne krvi na vzklize, ki so padali na njen račun in na račun njenega vrhovnega šefa. Demonstracije pred Delavskim domom so izzevale v: »Živijo Živkoviči!«

Demonstrantje so istočasno s tem, ko je izbruhnil požar ob Bleiweisovi cesti, raznesli tudi že vest, da gori tudi na Taboru. Zato sem se nekako ob pol dveh ponoči podal nalašč zato tudi tja, kjer pa je bilo vse mirno in nikjer sledu o kakšnem požaru.

Ko sem po Gosposvetki cesti odhajal v mesto, sem bil še priča, kako je razbelsna množica ustavila »Slovenčevega« kolporterja, ki bi se mu najbrž slabo godilo, če ne bi bilo na mestu stražnika.

Samo toliko je povedal očividce. Pa je vendar dosti povedal.

Kulturni koledar

Ivan Grohar

15. junija 1867 se je rodil v Sorici slikar Ivan Grohar. Po ljudski šoli je postal pastir in šele dorastel je odšel za nekaj časa kot vajenec k slikarju Bradasku v Kranj, potem pa še v Zagreb, kjer je moral svoje slikarske študije prekiniti zaradi vojaščine. Po vojaščini je odšel 1892 s podporo kranjskega deželne odbora v Gradec, kjer se je vpisal v Landeshöfliche Zeichenschule. Ker po 3 letih ni bil sprejet v dunajsko akademijo, se je vrnil v Ljubljano, kjer se je seznanil z Jakopičem. Potem je bil še 2 leti v Monakovem, kjer je hodil v Ažbetovo šolo. Ko se je vrnil v Ljubljano, je skromno živel, slikal in bil blaginjen v odboru Slov. umetniškega društva, kar pa mu je zaradi znane afera zagrenilo vse življenje. L. 1903 je odšel na Dunaj, kjer je sodeloval pri Awethkejevi razstavi. Potem se je zopet vrnil v Ljubljano, živel v Sorici in Skofji Loki. Ker je ves čas živel v pomanjkanju, se ga je lotila jetika, za katero je umrl 18. aprila 1911.

Liubljana danes

Koledar

Danes, torek 15. junija: Vid in T. Jutri, sredo 16. junija: Benon.

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrše-va cesta 41, mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4, in mr. Uštar, Selenburgova ulica 7.

Drama: Zaprtlo.
Opera: Car Kalojan. Red B.
Kino Union: Čarobni zvoki.
Kino Sloga: Ljudje v rovu.
Kino Matica: Avgust Močni.

*** KINO ***
TEL. 27-30 SLOGA
Velenepeti film

Ljudje v rovu

Gradnja tunela pod reko Hudson. Katastrofa in požar v podvodnem tunelu.
DODATEK: Domače kulturne filmi: 5 kakajom po savskih brzicah in cerkniškem jezeru.

TEL. 21-24 MATICA
Veliko zgodovinsko delo iz življenja galantnega kralja, osvajača in ljubljena žensk...

Avgust Močni

Michael Bohnen, Lil Dagover in drugi

TEL. 22-21 UNION
MARTA EGGERTH v velikem glasbenem filmu

Čarobni zvoki

Kronanje v Londonu - Tehnikolor film v naravnih barvah.

Najnovejši žurnal: Poroka vojvode Windsorskega t.d., t.d.

Predstave danes ob 19-15 in 21-15 uri

Ljubljansko gledališče

DRAMA. Začetek ob 20. uri.

Torek, 15. junija: Zaprtlo.
Sreda, 16. junija: Cyrano de Bergerac. Red Sreda.
Četrtek, 17. junija: Cyrano de Bergerac. Red Četrtek.

Petek, 18. junija: Zaprtlo.
Sobota, 19. junija: Tisočak v telovniku. Premierski abonma.

OPERA. Začetek ob 20. uri:

Torek, 15. junija: Car Kalojan. Red B.
Sreda, 16. junija: Veseli študentek. Red C.
Četrtek, 17. junija: Prodana nevesta. Premierski

Umetnostno-zgodovinsko društvo v Ljubljani priredi v četrtek 17. t. m. izlet v Gornji grad, k Sv. Francišku in v Nazarej. Avtobus 40 Din. Zgledati se je v trgovini Podkrajšek na Jurčičevem trgu do srede ob štirih popoldne. Odhod s Kongresnega trga točno ob osmih zjutraj.

Dražba. Dražba raznih zarubljenih predmetov se bo vršila dne 16. t. m. ob 9 dopoldne v baraki na Jegličevi cesti 10, na kar opozarjamo zainteresente.

Pred trgovskim davčnim odborom se bodo obravnavali predlogi davčne uprave za sledeče pridobitne stroke: dne 26. junija 1937 ob 8: trgovine z mešanim blagom; 28. junija ob 8: branjarji in mlekarne; 30. junija ob 8: modno blago, manufaktura, konfekcija in kramarija. Seznami davčnih zavezancev in davčnih osnov teh strok so razgrnjeni na vpogled v pisarni mestnega poglavarstva od 12. junija do 19. junija 1937.

Potovanje zločinske roke

Novela davnih dni.

Zivela je nekje v skriti vasi Zločinska roka, ki ni imela drugega dela, kakor da je počivala, gledala okrog po sosedih, kako orjejo in sejejo po svojih njivah, kako kosijo svoje travnike, kako sploh skrbje za svoj rod in vsakdanji kruh. Pri tem je Zločinski roki prihajalo na misel, kako neprijetno je vse to delo, kako zoperna je vsa ta skrb in dnevna briga za vsakdanji kruh, za svojo družino. Kako bolj prijetno se je godilo Zločinski roki, ki ji ni bilo treba skrbeti za nič na svetu. Celo kadar je Zločinska roka opravljala svoje edino delo, kadar je namreč s tihimi koraki stopila iz svoje zanikarne bajte ter pogledala okrog sosedov, poškilila skozi kako okno, znila kakšno neveselo besedo pri tem, drugo nerodno besedo pri drugem, opravljala sredi vasi pod lipo, — še celo tedaj se je Zločinski roki zdelo, da prav za prav hudo trpi na tem svetu. Bila je namreč Zločinska roka prepričana, da je ona edina na vsem svetu ustvarjena zato in tako, da ne bo in da ne sme nikdar nikoli nič trpeti, nič delati, marveč zgolj uživati, gledati druge, ki delajo, pri tem pa se zlohotno smejejo vsemu svetu.

Ob takem prepričanju se je Zločinska roka napotila v široki svet. Po belih cestah je hodila, srečevala je ljudi, mlade in vse vihrave, vsi so bili dobri volje, peli so in vriskali, sam smeh jih je bil in zdravje, nič jim ni grenilo veselja na tem božjem svetu. Pa se je Zločinski roki zdelo, da vsa ta prešernost teh mladih ljudi ni utemeljena po naravnih življenjskih zakonih. Zato je Zločinska roka pri tisti priči stisnila zobe, izbuljila je oči, obe roki je vtaknila v hlačni žep ter se je široko zarežala. Ljudje ob belih cestah so strmeli in gledali. Niso bili vajeni srečavati takih pošasti po svojih vaseh. Vedeli so sicer, da

Zadnji dan velesejma

Ljubljana, 15. junija.

Včeraj so se vrata ljubljanskega velesajma zopet zaprla za nekaj mesecev. Ljudje so odšli zopet po svojih domovih, paviljoni so se izpraznili, tam med kostani se je zopet naselil mir. Ob zaključku moremo le ugotoviti, da je tudi letošnja velesajemska prireditev zadovoljivo uspešla. Vsega je velesajem obiskalo 94.000 ljudi, mnogo je bilo vmes resnih kupcev, skoraj eno petino. Ljubljanski velesajem uživa med svetom že tak sloves, da je zanimanja zanj zmerom dovolj. Letos je celo zmanjkalo prostora za razstavljalce, ki jih je bilo vseh 671, od teh 143 iz inozemstva. Zastopane so bile sledeče tuje države: Amerika, Anglija, Avstrija, Belgija, Bolgarija, Českoslovaška, Francija, Italija, Madjarska, Nemčija, Nizozemska, Švica in celo Švedska. Izmed posameznih industrij je bila posebno močno zastopana avtomobilska, dalje pohištvena, kovinska industrija ter živila.

Kupčije so se na velesajmu sklepale povsem zadovoljivo, zlasti za pohištvo je bilo mnogo resnih kupcev. Zelo mnogo je bilo dalje prodanih avtomobilov, koles, motornih koles, šivalnih stro-

Občinske volitve v Moravčah pred sodiščem

Ljubljana, 15. junija.

Bivši moravški župan, veljak in vnet pristaš JNS, Ignac Tomec, 43 letni posestnik in trgovec v Moravčah in njegov soobtoženec Janez Lunder, 43 letni posestnik v Češnjici pri Moravčah, sta včeraj že v drugi sedela na zložitni klopi v dvorani št. 79 pred sodnikom-podincem g. Franom Gorečanom. Prvič sta se pojavila 26. aprila, da sta se zagovarjala zaradi prestopka po členu 4. zakona o zaščiti javnega reda in mira v državi, ker ju je državni tožilec dr. Pompe obtožil, da sta širila in delila neke letake, da bi z njimi povzročila nerazpoloženje proti državnim napravam in političnemu redu v državi. Obtožnica navaja, da je bivši župan Ignac Tomec na več sestankih pred občinskimi volitvami, ki so se vršile 25. oktobra lani, delil letake z naslovom »Vsem poštenim Slovincem«, ki so pozivali slovenske delavce, da naj ne volijo JRZ, ker je prav ona zakrivila štrajk v Kranju, da so nedolžne delavce neumiljeno pretepali, hodili po njih, jih tolkli s palicami in puškami. Mrtva trupla, zlomljene roke in noge ter razbite glave so vozili proč, ki pričajo o zverinstvu posvečenih klerikalne gospode. Ignac Tomec je dalje na sestankih, zlasti pri Sokliču v Zalogu, napadal notranjega ministra dr. A. Korošca, očita joč mu, da je on poslal na delavce policijo, ki je s plini osolila delavce, ki jih je pretepala in jih z razbitimi glavami in zlomljenimi udi vozila v bolnišnico. Drugi obtoženec je bil osumljen, da je delil letake z gori omenjeno vsebino.

Ze na prvi in tako tudi na včerajšnji drugi razpravi, ki je trajala kar dobre 3 ure, sta oba obtožena odločno zanikala vsako krivdo in se zagovarjala, da sploh nista delila letakov z inkriminirano vsebino. Sodnik je včeraj zasljal 10 prič, ki so vse skušale razbremeniti glavnega obtoženca, povdarjajoč, da Ignac Tomec ni na shodih niti omenjal notranjega ministra dr. Korošca, samo omenjal je tučintam, da se je nekaj zgodilo v Kranju, kar pa noče razkladati, ker vsi sami o tem dobro vedo. Nekatere priče so skušale glavno obremenitvo priči J. Rovška, ki je sedaj pri vojakih, zelo očrnil, češ, da je na slabem glasu in da je bil že kaznovan. Izkazalo se je pozneje, da je kazenski list J. Rovška popolnoma čist in prazen in da ga sploh nimajo zapisanega v kriminalni evidenci pri državnem tožilstvu. Druge priče niso hotele nič vedeti o letakih. Nekatere priče so pravile, da je obtoženi Ignac Tomec delil samo neke okrožnice, ki jih je poslalo tajništvo JDS iz Ljubljane in so vsebovale samo navodila, kako je treba postopati pri volitvah in agitirati za župana Ignaca Tomeca.

Priča Urankar France je pravil, da je Tomec samo govoril o občinskem gospodarstvu in prosil volivce, da ga znova izvolijo. Sodnik: »O ministru dr. Korošcu ni nič govoril?« Priča ponižno: »Nič. Rekel je samo, da se je nekaj v Kranju zgodilo.

Kdo bo deseti klub v ligi

Včeraj je bilo odigrano drugo kolo kvalifikacijskih tekem za deseti klub, ki bo jeseni vstopil v ligo. Rezultati so bili naslednji:

Varaždin: Slavija : Borac (Banjaluka) 14:1.
Križevac: Jedinstvo (Belgrad) : Obilič 3:1.
Subotica: Baška : Vojvodina 3:2.
Kragujevac: Gradjanski (Skop.) : Šumadija 4:3.
Šibenik: Sašk (Sarajevo) : Osvit 0:0.
Petrovgrad: Zak : Elektra (Osijek) 3:2.
Po doseganju rezultatov bodo v tretjem kolu igrali za vstop v ligo Jedinstvo iz Belgrada, ki je doseglo v dveh tekmah 11:1, varaždinska Slavija a 17:1, Gradjanski (Skopje) 10:3, Vojvodina a 6:3, Zak in Sašk a 3:2.

V tretjem kolu igra za vstop mariborski Zeleničar za varaždinsko Slavijo.

živl nekje daleč Zločinska roka, ki kolje in po-žiga, ki najprej suntu in razgraja, potem pa steče in se skrjuje. Vedeli so tudi, da časih prihaja med ljudi, da jih razdvaja, celo to so nekje slišali, da Zločinska roka ob posebnih dogodkih najame avtomobil ter z njim dirja skozi deželo mimo vasi in kmečkih domov. Toda ljudje so bili slisali obenem, da je Zločinska roka časih hodila v šolo in da je potem hodila po domovini vsa v boljšo obleko oblečena, komaj da se je hotela ponizati do preprostih ljudi.

Ob tisti priliki pa so ljudje s strahom zapažili, kako Zločinska roka išče tovarišev po vaseh, kako stika po dvoranih in za plotovi, kako se plazi za grmovjem in kako strašen je njen pogled, kako divje so njene oči, kako prostodušen je njen nastop, kadar se ustavi na koncu vasi in gleda, gleda, držeč obe roki v hlačnih žepih.

Tedaj pa so ljudje že vedeli, da Zločinska roka ni sama. Vedeli so tudi, da zato drži roke v hlačnih žepih, da bi morda koga premotila, da bi ga zavedla. In že so ljudje zamajali z glavami, pospepetavili so si skrivnostno, da se bo nekaj zgodilo.

Bil pa je v tisti vasi tudi Postava. Bil je to junaki mož, imel je velike zavrhane brke, poeestvo njegovo pa je segalo od reke pa do hriba, kolikor daleč je segal človeški pogled. Postava je bil zvedel, da se nahaja v vasi Zločinska roka. Šel je Postava gledat na rob vasi, tam je bila njiva vsa pobojena, nekdo pa je ležal v njegovem žitu ves krav. Še to je utegnil ugotoviti Postava, da je okrog človeka bilo vse pomendrano, da se je človek krčevito oprijemal za šop trave, z drugo roko pa je revež grabil svežo prst.

Skrben gospodar je Postava in ljudje v tisti vasi ga spoštujejo od nekdaj. Tudi zato ga verno poslušali Postavo, ki je ljudem pripovedoval o človeku v žitu. Ljudje so koj uganili, da bo po sredi Zločinska roka, ki se je bila maloprej po-

jeval, raznih hladilnih naprav, kozmetičnih izdelkov, stavbnega gradiva itd.

Izmed inozemskih obiskovalcev omenjamo posebno močan obisk iz Italije in Avstrije. Iz obeh naših najbližjih obmejnih držav so bila letos prirejena na velesajem mnoga skupna potovanja v posebni vlakih ter iz Italije zlasti cela avtobusna kolona. Številni obiskovalci pa so bili prišli tudi iz ostalih evropskih držav, v Romuniji pa je celo zmanjkalo naročenih legitimacij ter so jih morali poslati nekaj se naknadno.

Jesenska prireditev na velesajmu bo od 1. do 12. septembra ter bo posebno posvečena novinarstvu. Prireja bo namreč posebna razstava, kjer bomo lahko videli celoten razvoj slovenskega ter jugoslovanskega novinarstva, ves ustroj novinarskega dela, celoten pregled tiska in sploh vsega, kar ima vsaj malo zveze z novinarskim delom. Kakor smo poučeni, bo za časa jesenskega velesajma dnevno izhajal kar na velesajmu poseben list pred očmi vseh obiskovalcev, ki bodo tako nazorno mogli videti, kako dolga je pot od dogodka do časopisa in do čitatelja.

Dr. Korošca sploh ni omenil. Sodnik: »Mogoče slabo slišite?« Priča: »Še dobro. Nisem gluhi. Rovšek pa je na slabem glasu.« Priča je glavno obremenitvo priči Rovška naložil na opisi človeka, ki je brez vesti. Druga priča Jože Urankar: »Tomec ni govoril o dr. Korošcu. Omenil je samo, da se je v Kranju nekaj zgodilo, kaj, da ne bo pravil, saj sami veste.« Druge priče so slično izpovedale, nobena pa ni hotela striktno potrditi, da bi bil delil glavni obtoženec odnosno njegov soobtoženec kake letake. Ugotovljeno pa je bilo, da so nekatere ljudje dobili letake na shodu, ki se je vršil pri Sokliču v Zalogu in kjer so bili razdeljeni letaki z inkriminirano vsebino.

Ker je državni tožilec dr. L. Pompe predlagal zasljanje važne priče Antona Škrjanca, posestnika pri Sv. Valentinu, ker je tudi branilec dr. Marjan Zajec zahteval zasljanje priče Jakoba Vehovca, ki je en tak letak prinesel s shoda domov, je sodnik prekinil razpravo in se bo prihodnja razprava vršila 24. junija ob 9 dopoldne. Za to razpravo vlada v moravški občini še precejšnje zanimanje.

Deževen junij

Ljubljana, 15. junija.

Okoli 22.40 se je snoči vtila nad mestom ploha, ki pa drugače ni napravila kake posebne škode. Deževalo je le kakih 20 minut in je davi meteorološki zavod zaznamoval, da je padlo vsega v mestu le 2.7 mm dežja. Prav zanimiv pojav pa je bil na Barju, kajti tam se je davi okoli 3. vrstila hušja nevihta in je silno lilo. Vihar je celo podrl nekatere drevesa. Nevihta se je nato sukala tja proti jugu.

V ljubljanskem padavinskem pasu, ki obsega del Gorenjske, dalje ozemlje proti Kamniku tja do Gornjega grada, del Notranjske in del Dolenjske proti Kočevju, je znan junij kot mesec, ko je največ lokalnih neviht in se doseže junija sekundarni mesečni povprečni maksimum padavin. Ta znaša okoli 140 mm. V prvi polovici junija do davi je sedaj padlo že 105.8 mm dežja, največ 8. junija, ko je divjala nad mestom najhušja nevihta in je takrat padlo 64 mm dežja. V juniju pa smo imeli 6 dni popolnoma lepih, vročih in brez dežja. Na Barju se sedaj pričena košnja in je že po travnikih jutraj prav živahno. Po mnogih krajih, kjer ni bilo neviht s točo, kaže košnja prav lepo in bodo kmetje spravili obilo krme pod streho. Drugod, kjer je pritiska suša, pa je krma slaba in bo košnja izpadla bedno.

Concordija v Zagrebu

Včeraj so se vrnili v Zagreb lahkočletli Concordije, ki so v nedeljo nastopili proti atletom tržaške Giovineze. Zagrebčani so dvoboj eicer izgubili z 19 točkami, vendar niso nastopili kompletni. Manjkali so dr. Buratović, Ivanović, dr. Manojlovič Miloš. — Rezultati posameznih točk:

100 m: Avgustin 11.2, 200 m: Hegolj 23.5, 400 m: Braun 53, 1500 m: Srakar 4:17.8, 5000 m: Sindelar 16:51. Stafeta 4krat 100 m: Concordija 44.9, 110 m zapreke: Hanžekovič 15.8, met kroglice: Kovačević 14.24, met diska: dr. Narančič 40.90.

Med Tržačani so se prav posebno postavili: Caldana v teku na 110 m z zaprekami v času 15.3. Ieti v skoku v daljino, kjer je dosegel 6.98. Dalje je treba omeniti tudi Oberwegerja, ki je vrzel disk 30.15 m, to je namreč najboljši met diska v letošnjem letu v Evropi. Zagrebška Concordija je pokazala, da ima dobre atlete in brez dvoma bo srečanje med Zagrebom, Ljubljano in Belgradom, ki se vrši v začetku julija, izredno zanimivo. Zagrebška reprezentanca bo po rezultatih, ki jih vidimo, precej močna in bodo morali naši atleti koristno uporabiti čas do tega srečanja.

tikal okrog vasi. Toda zaman so ljudje oprezovali okrog svojih domov, zaman so iskali pri soe-dih. Zločinska roka je bila odpotovala dalje. Pustila je sicer sledove, toda ljudje niso utegnili hiteti za njo. Ljudje so bili sredi najhušjega poljskega dela, vročina je pripelkala in mudilo se je s košnjo, z okopavanjem krompirja, z osipanjem koruze in fižola. Zato so ljudje mirno prepustili Postavi, ki je imel dovolj hlapcev, da so mu obdelovali obširno posestvo in je zlahka šel, pa ni bilo posestvo nič na škodi.

Zdaj pa je Zločinska roka zadržala. Poznala je moč in silo Postave, poznala pa je tudi trdo pest, ki so jo ljudje stiskali v žito, ko so tam našli nesrečnega človeka. Na vsak način je morala Zločinska roka zmešati sled. Nič več ni smela potovati po širokih cestah, oprezno se je morala pomikati dalje, na vsak hip je morala oprezovati okrog sebe, zakaj vsi ljudje so je videvali, bili so že zvedeli za njeno zgodbo iz žita, zmerom več je bilo stisnjenih pesti in zob. Zato se je Zločinska roka potuhnila in je potovala zgolj še v tihih temnih nočeh. Nič več je ni videl, skrila se je bila s širokih cest, zaslja je bila mimo kmečkih vršelj v tuja mesta, da bi se tam zamešala med vršelj veselje, med drdranje vlakov, med šumenje drevja po parkih. Zločinska roka je v resnici pri belem dnevu hodila po cestah, nihče je ni mogel poznati med tolikimi ljudmi, ki so prišli iz vsega sveta. Celo stražnik, ki je stal na križišču, se ni mogel domisliti, da je nekdo, ko je bil še doma, srečal Zločinsko roko, ko je hodila zalezovat fante, kadar so zahajali k dekletom in v vas.

Tako je Zločinska roka udobno živela skozi vse dni, smejala se je in se norčevala iz vsakogar, ki jo je utegnil poslušati. Zvečer pa je hodila spat v predmestje, kjer so kosci zgradili šupo, da bodo v njej mogli ob vročem soncu malo počezavati, morda celo katero zapeti, vsekakor pa v njej

Od tu in tam

Zagrebski nadškof dr. Ante Bauer že nekaj časa bolha. Zadnji čas se je bolezen delno obracala na bolje, pa takoj spet na slabše. Zdravniki specialisti so stalno ob njem. Bojazen vzbuja menjajoča se temperatura in pa nenakomereu puls srca. Zaradi visoke starosti bolnika se je bati najhušjega.

V Mostarju bo 4. in 5. julija proforski kongres. Preko 400 profesorjev in profesorice se ga bo udeležilo. Na programu pa ne bodo samo zadeve njihovega društva, temveč tudi vprašanja, ki zadevajo našo srednjo šolo in vzgojo. Po zaključku kongresa bodo priredili izlete po Hercegovini.

Konferenca za kombinirani potniški promet med našo državo in Nemčijo ter Avstrijo, Českoslovaško, ki je bila v Makarski, se je včeraj zaključila. Med Nemčijo in Jugoslavijo je bil dosežen popoln sporazum, enako tudi z Madjarsko in Českoslovaško, dočim se z Avstrijo ni dosegel. Avstrija je namreč zahtevala, da se valuta za potnike, ki potujejo skozi Avstrijo, zaračunava v šilingih, dočim so vsi drugi pristali na predlog, da bodi valuta zaračunana v nemških markah. Stališče avstrijske delegacije pa ni končno veljavno, ker bo veljavni sklep izdala vlada.

Filmanje filma »Koralska princesa« hitro napreduje. Te dni so posneli večjo vrsto prizorov na otoku Hvaru. Najeli so preko 200 ljudi za staliste, zraven tega pa večje število čolnov, ladij, jaht in motornih čolnov. Slikali so kopališče in življenje v njem ter nekaj športnih prizorov. — Nemci so s posnetki baje zelo zadovoljni.

Podgane so otroku razgrizle obraz v Sisku. V neki hiši, kjer stanuje pet družin, je prav za prav sama revščina. Skoraj vsi očetje teh družin so brezposelni, stanovanja pa nehygienična in zamenarjena. Jovan Simić ima malo 7 mesečno hčerko. Včeraj je mati legla z otrokom vred spat in kmalu trdno zaspala. Šele otrokov jok jo je prebudil. Vsa prestrašena je ugotovila, da so med tem podgane napadle otroka in mu razgrizle obraz. Pod stanovanja je namreč ves razbit, da so mogle podgane nemoteno prihajati v sobo. Otrok je bil tako nevarno ranjen, da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

Banko, ki je prikrivala svojo rezervo, so odkrili v Novem Sadu. To je Trgovska in obrtniška banka. Pred leti je bilo namreč z zakonom prepovedano skrivati rezervo, od katere bi bilo treba plačevati po zakonu odmerjene davke. Preiskava je v banki trajala štiri mesece, nakar je prišlo na dan mnogokaj. Rezerva je znašala okrog 4 milijone dinarjev, pa so jo prikrivali tako, da so velik del pripisali na ime tistih vlagateljev, ki so svoje vloge že dvignili, odnosno svoje naložbe sploh likvidirali. Na take knjižice so uradniki banke zapisovali vloge po 100.000 do pol milijona dinarjev. Odkritje, ki ga je na dan prinesla preiskava, je pripravilo banko do tega, da je tudi sama priznala obstoj takega fonda. Država in banovina sta bili pri tem oškodovani za velike denarje. Prišla bo pa zraven še kazen. Za vse skupaj bo morala baje banka plačati nad petnajst milijonov dinarjev.

Afera s sladkorjem v državni sladkorni tovarni v Belju se širi. Poleg ravnatelja ing. Branka Čujića je dala oblast prijeti tudi še nekaj drugih tovarniških uradnikov, ki so bili pri tem delu soudeleženi. Čujić je že dolga leta dobavljal zagrebškemu trgovcu Fairneru sladkor in suhe rezance sladkorne repe po takih cenah, da je mogel Fairner sveda vsem drugim trgovcem brez nadaljnje konkurence. Komisija, ki jo je poslalo tjakaj ministristvo, vse škode, ki je prizadejana državi, še ni mogla ugotoviti, vendar pa je gotovo, da znaša več milijonov Din.

Težek tovarni avtomobil se je včeraj v Zagrebu na vogalu Ilice in Selske ulice zaletel v dva pešca in ju pobil na tla. Takoj za tem pa se je zaletel v stojnico nekega sladoledarja, podrl stojnico in pomečkal sladoledarja. Avtomobil se je hotel izogniti drugemu avtomobilu, toda prav na zavozu v stran je šofer izgubil oblast nad vozilom in zarinil v stran. Pešca sta bila moč in žena. Oba sta se smrtnonevarno poškodovala po glavi in odnesla še hude notranje poškodbe. Žena in mož se borita v bolnišnici za smrtjo, vendar za moža še obstoja upanje, da se bo ohranil pri življenju.

Danšanje »Vreme« poroča, da je JNS radi silnih neuspehov, ki jih je doživela na dosedanjih političnih turnejah, prekinila svoje agitacijsko potovanje po vrbski banovini.

Tri mesece zapora je dobil pred varaždinskim sodiščem ovaduh Franjo Ključarić iz vasi Madjarske, ki je hotel z lažno prijavo spraviti v zapor kmeta Palatinuša Antona, s katerim se nista razumela. Ključarić se je nekega dne javil na orožniški postaji in prinesel s seboj lovsko puško, češ, da jo je vzel posestniku Palatinušu prav takrat, ko je hotel v gozdu streljati divjačino kot divji lovec. Kmalu pa se je izkazalo, da je bila prijava enostavno izmišljena, pa je ovaduh padel v jamo, ki jo je hotel izkopati za svojega soseda.

prignizniti tiste pol klobase in kos črnega kruha za malico, ki jo ob košnji kosce more v naglici zavrti.

Tisto noč pa so kosci zamudili priti pravi čas v svojo šupo. Bili so brez skrbi, zakaj vse orodje so bili znesli proč, nihčevar niso pustili v šupi, zgolj deske so stale tam in celo vrata so bila komaj prislonejena. Zločinska roka se je tisto noč naveličala mirnega spanja pod predmestnimi kostanji. Zopet je hotela ljudem zmešati sled. Misli-la je, da bodo kosci prišli z veselice in da bodo oni krivi nesreče. In tako je Zločinska roka mirno segla v levi svoj žep, tam jo je nekaj tiščalo, potegnila je ven in sunila v leseno šupo. Potem je Zločinska roka zopet skočila čez plot, stekla je mimo kostanjev v hosto in zopet na široko cesto. Potem je s hriba gledala, kako so se zbirali ljudje, kako so pritekli gasilci z brizgalno, kako je obenem prihletala vsa vas in prečudno, zakričala je tako, da je bilo Zločinski roki kar tesno pri srcu. Skoraj zajokala je v grmovju, kjer je skrita čepela. Spodaj pa so ljudje divje vpili, kričali, na vso zmedo je gasilec celo odpovedala cev, vse je bilo uničeno, vse do tal pokončano.

Zločinska roka je zdaj mirno lahko spala v grmovju, zakaj ljudje so čisto pozabili nanjo. Iskali so jo sicer s svetilko pri belem dnevu, toda Postava, ki je bil odšel s svojega posestva ob zori, se je do večera utrudil in je z okornimi koraki počasi korakal proti mestu. Po vaseh in samotnih kmetijah, mimo katerih je hodil, je Postava spraševal ljudi po Zločinski roki. Polagoma je dobival pravo sled.

Zločinska roka je že nekaj časa mirno spala. Postava pa je neutrudljivo hodil in hodil za njo in še hodi vse do današnjih dni. ... Ob potih in širokih cestah pa so ljudje gledali to hojo, zmajevali so z glavami, stiskali so pesti in časih so tudi zašklepetali z zobmi.

Vatikanska Akademija znanosti

Pred kratkim, ko je obhajal sv. oče svojo 80. letnico, je bila tudi slavnostna otvoritev Papežev akademije znanosti v Vatikanu. Ta ustanova je dobila to ime sicer šele 28. oktobra lanskega leta, vendar je pod drugačnim imenom obstajala že davno prej. Njeno delovanje je ostalo za splošno javnost precej skrito in neopaženo, kakor se to dogaja tudi pri drugih tovrstnih kulturnih ustanovah, ki zanjo ne dela nihče drug reklame, kakor pomembna dela velikih učenjakov. Obstojala je že stoletja prej in se je imenovala »Accademia dei Lincei«. Na vsak način je že samo to ime zelo značilno: »Linceo« pomeni po naše ris. Ta Akademija naj bi torej bila zbor samih »risov«, to se pravi ljudi, ki kakor risi gledajo s svojim bistrim razumom v temen, dosedaj še neznan svet, raziskovalcev, ki stikajo za novimi odkritji na znanstvenem polju.

Stari slavni „risi“

Stari Akademiji so pripadali razni slavni možje, ki jih sicer ne poznamo kot nekdanje njene člane, pač pa po njihovih delih, preko katerih ne moremo, da ne bi omenjali duševnih velikanih, ki so ta dela ustvarili. Med njimi je n. pr. slavni fizik Galileo Galilei. »Accademia dei Lincei« je bila tista, ki je temu slavnemu možu omogočila, da je izšla njegova prva knjiga, v kateri se je kot prvi bavil s tako imenovanimi sončnimi pegami. Z njo je obrnil nase pozornost tedanjih učenjakov. Med poznejšimi člani te Akademije so bili med številnimi drugimi vsaj v znanstvenem svetu dovolj znani učenjaki Aleksander v. Humboldt, Biot, Branly, Becquerel, Dirichlet, Fizeau in Faraday. Vodilna misel teh sodelavcev je bila: »Ničesar ni tako majhnega in ničesar tako velikega, da ne bi moglo tvoriti nove stopnice na poti navzgor — bližje k večni Resnici, k Bogu.«

Papeževa akademija znanosti, kakor se ta ustanova danes imenuje, hoče nadaljevati s tem plemenitim izročilom kar najbolj velikopotezno. S tem, da je bila ustanovljena, je bil postavljen znanstveni zavod, kjer se zbirajo brez razlike in zapostavljanja učenjaki raznih narodnosti. To je odlična družba veleumov, ki nima dosedaj primere v zgodovini. Njihovo število je omejeno in ne sme biti večje od sedemdeset. Vsak od teh sedemdesetih velja na njegovem znanstvenem polju za strokovnjaka, proti kateremu si nihče ne upa izreči kakšnega pomsleka. Značilno je tudi to, da niso člani te Akademije lahko samo oni učenjaki, ki so rimsko katoliške veroizpovedi, čeprav je ustanova pod visokim pokroviteljstvom najvišjega cerkvenega poglavarja rimsko katoliške Cerkve, sv. očeta. Nekako deset do petnajst članov ni katoličanov. Edina predpostavka, ki veže vsakega, kdor hoče postati in ostati član Akademije, je ta, da vsak stori vse, kar bi moglo biti v največji meri v korist in čast napredujoči znanosti, to se pravi, da se vsak, kolikor je le mogoče, posveti z vsem svojim ustvarjajočim genijem iskanju resnice.

Slavnosti ob priliki otvoritve Papežev akademije, ali bolje rečeno takrat, ko je »Accademia dei Lincei« dobila svoje sedanje ime, se je ude-

ležil tudi profesor dunajske visoke šole inž. Petrič kot njen član. Ta je ob svoji vrnitvi domov izjavil, da so te svečanosti, kjer se je črna barva hrakov prelivala z barvo najrazličnejših noš duhovnikov in višjih cerkvenih dostojanstvenikov, na vse navzoče napravile neizbrisljiv vtis. Med učenjaki ni bilo nič manj kot devet velikih znanstvenikov, ki so si za svoja dela neveljive slave pridobili najvišje odlikovanje in priznanje — Nobelovo nagrado.

Malo denarja, pa več idealizma

Gotovo so pri vsaki vsaj podobni ustanovi velika ovira za nemoteno in za prihodnost zagotovljeno delovanje nezadostna materialna sredstva, ki naj bi bila v ta namen na razpolago. Tako so tudi dohodki te Akademije v primeri s tem, koliko nekatere države žrtvujejo za podobne svoje usta-

nove, precej majhni. Za primer bi lahko služila Amerika, kjer n. pr. vsako leto žrtvujejo za razna znanstvena raziskovanja nič manj kot okoli deset milijard dolarjev. Čeprav je izključeno, da bi mogla Sveta stolica dati svoji Akademiji tolikšno gnotno podporo, vendar so njeni člani prepričani, da bo Akademija storila veliko delo. Za primer navajajo med drugim tudi vatikanski observatorij, v katerem so bila v zadnjem času izvršena nad vse pomembna opazovanja.

Železno opeko so začeli izdelovati na Angleškem in v Ameriki. Opeka je iz litega železa, ima docela isto obliko kot sicer običajna, je pa v notranjosti votla. Njena prednost je, da ji vremenske nepravilnosti ne škodujejo in da je razmeroma cenejša od navadne opeke. Kosi pa so nekoliko težji. Baje je kritje z njo lažje, tudi se da poljubno pobarvati, kar zna njeno tekmo z dosedanjim opeko izdatno pospešiti. Razlika bi bila pač ta, da bi izdelovanje opeke iz litega železa zamogle voditi samo velike tovarne, dočim bi izginila že udomačena obrt manjših podjetnikov.

Nemški zunanji minister baron v. Neurath (desno) na obisku pri bolgarskem ministrskem predsedniku Kjossevanovu.

Električni ljudje

Inženjerji in zdravniki se v Moravski Ostravi že dolgo časa bavijo z vprašanjem, kaj je s svojimi vrstnimi sposobnostmi, ki so jih ugotovili na 35-letnemu mehaniku Vltavkyju in 21 letnemu delavcu Sykoraju.

Vltavky in Sykora moreta s tem, da se dotakneta žice, ki ima stik z radijskim zvočnikom, povzročiti, da ta zvočnik začne zveneti. Poizkusi, ki sta jih delala v neki kleti, so privedli do neverjetnih rezultatov. Posrečilo se jima je tudi, da je cev, v kateri je bil zaprt plin neon, s samim dotikom žice zažarela, kakor bi bila v zvezi z močnim električnim tokom. Ta poizkus sta napravila na ta način, da je eden od njiju prijel med dva prsta neonsko cev, drugi pa je s prsti napravil stik, s tem da se je dotaknil kratke dovodne žice. Radijski zvočnik, ki sta ga postavila v to klet, ne da bi bil v kakršnikoli zvezi z električnim tokom od zunaj, se je že zaradi samega dotika s prsti oglašil. Da ne bi pri tem kdo mislil, da so ljudje, ki so to slisali, dojemali glasove od tega zvočnika po nekakšni lastni sugestiji, so te zvoke vjeli tudi na gramofonsko ploščo. Takoj za tem je posebna komisija pojav tudi fizikalno zmerila in ugotovila, da je električna napetost, ki jo imata ta dva človeka v sebi, močna za 50 do 300 voltov, pa tudi to, da je ta tok, ki prihaja iz njunih teles, istosmeren. Pri strokovnjakih, ki se dobro razumejo na električne pojave, prevladuje prepričanje, da tu ne more biti govora o kakšni slepariji, pač pa da gre za nekaj čisto resničnega, čeprav na prvi videz tako neverjetnega. Preiskovalna komisija je dalje tudi ugotovila, da sta ta dva človeka zmožna delati te »čarovnije« samo v oni kleti in nikjer drugod. Oba zatrjujejo, da v kakšnem drugem prostoru ne moreta biti toliko prisrebna. Električne lastnosti, ki jih ima omenjena klet, so še vedno predmet največjega zanimanja, od strani strokovnjakov pa tudi najtemeljitejšega raziskavanja.

Takšni električni pojavi pri ljudeh niso sicer pogosti, vendar se le s tem pa tja kdo more z njimi ponášati. Bilo je tako že tudi prej nekaj takšnih, a vsi podobnih primerov. Vselej pa so jih znanstveniki skušali razložiti na način, ki bi se zdel še najbolj prepričevalen. Pri vsaki razlagi pa velja, da je dobra le toliko časa, dokler kdo ne postavi boljše.

Neki berlinski inženjer je svojčas na Dancu Johansenu dognal podoben električen pojav. Iz Johansenovih prstov so ob gotovih okoliščinah odskakovale električne iskre. Poleg tega pa je ta čudoviti mož imel še magnetične lastnosti. Če se je z roko dotaknil kompasa, se je v hipu magnetna igla odklonila.

V zadnjem desetletju so v Londonu živeli trije takšni »električni možje«. Med temi je bil tudi nek šofer, ki je imel to moč, da je lahko prižgal električno svetilko že s tem, da se jo je s prsti dotaknil.

Lansko leto so imeli podoben primer tudi v Budimpešti, ki je dal posebni komisiji precej posla. Vendar tudi tam niso mogli ugotoviti, kaj je prav za prav pravi vzrok takšnih električnih pojavov na človeku.

Programi Radio Ljubljana

Torek, 15. junija 12 Virtuozen drobšč (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.15 Vreme, obvestila — 13.15 Vsakemu nekaj (Radijski orkester) — 14 Vreme, borza — 19.30 Vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura — 19.30 Nac. ura — 19.50 Deset minut zabave 20 Harmonisti pojo (plošče) 20.10 O pogledu potrebnih javnih del v dravski banovini (ing. Ladislav Bevc) — 20.30 Glasbeno dramatični večer. Sodelujejo: g. Milan Skrbinek, čl. nar. gled. gšč. Majda Skrbinkova in Radijski orkester — 22.15 Vreme, poročila, spored — 22.15 Z rokami po svetu! (Igra Radijski orkester). Konec ob 23.

Češnje zorijo.

Koroški Wasserleonburg - letovišče windsorskega vojvode

Kakor je grad Candé v Franciji postal radi bivanja in poroke vojvoda Windsorskega zgodovinsko slaven in iz svoje zapuščenosti in osamljenosti poznan vsemu svetu, tako bo gotovo postal slaven tudi neznatni in malo poznani grad Wasserleonburg v naši Koroški.

Grad leži južno od Beljaka, na majhni vzpetini pod Dobračem. Iz doline ga komaj opaziš, vendar pa je razgled z njega na vse strani izredno lep. Podnebje je zelo ugodno, napol planinsko, vendar zaradi toplih vetrov, ki prihajajo iz bližnje Italije, precej milo. Zvončkanje kravjih zvončev z bližnjih reber in bujno visokogorsko rastlinstvo dajeta prijeten občutek, kakršnega pozna vsak človek, ki je kdaj prebil nekaj časa v pastirskih kočah po planinah.

Zgodovina gradu sega kakih 500 let nazaj. Imel je že mnogo lastnikov, ki so ga vsi malo preurejali in popravljali tako, da je danes grad čudna mešanica vseh slogov: barok, rokoko, benečanska steklarska ali nemška kovaška umetnost se čisto prijeteljsko družijo z najmodernejšimi napravami. Koliko bi ta grad vedel pripovedovati o številnih starih trgovskih močnjakih, ki so izkoriščali bližnje svinčene in cinkove rudnike, prihajali po kupčijah iz Nemčije, Španije, Italije in Vzhoda, sklepali ugodne trgovske pogodbe in bogateli ali

pa imeli smolo ter popolnoma propadli. Leta 1533 je najmočnejši lastnik gradu in rudnikov, Viljem Neumann, ki je imel svoje prste tudi pri Idrijskem rudniku, dobil hčer Ano. Bila je zelo na elabem glasu, a si je znala nakopiti ogromno premoženje samo z visokimi možnostmi. Omožila se je šestkrat — zadnjič v starosti 88 let — in vedno z mnogo mlajšimi od sebe. Priplevali so ji čarovniško moč in jo dolžili smrti njenih mož. Celo cesarju je posojala denar za državno blaginjo.

Notranjost gradu hrani imenitne lovske zbirke. Vsakemu lovci bi srce poskočilo in se mu začele sline cediti, če bi zagledal loveške spomine iz vseh močujočih krajev. Tam so poleg rogov divje koze slonovi okli, kraljevi fazan prezirljivo gleda na ogromno glavo povodnega konja, nad katero štrli krasno antilopino ali jelenovo rogovje. Koliko je še drugega rogovja, krasnih medvedjih, levjih in panterjevih kožuhov itd.

Pred gradom so krasni stopničasti nasadi, sredi njih pa prijazno kopališče. Notranščina gradu s svojimi različnimi motivi, od preproste domače sobe alpskih kmetov pa do največje gradbene razuzdanosti v rokokuju zadostuje vsem okusom in tvori z idilično okolico bivališče, da malo takšnih.

(g)

Blagodejni trenutki med zidarji v poletni vročini.

LJUBEZEN, KI UBIJA

Ta soba je bila tista, v kateri je stanoval moj oče, kadar je bil na obisku pri teti. Ob tej peči se je grel v zimskih jutrih. Pri tej mizi ob oknu je delal, na tej postelji je sanjal, kot zdaj jaz.

To mi je prišlo v spomin v odločilnem trenutku. Že soba sama po sebi mi je poklicala v spomin očetovo podobo. Zdela se mi je, da je njegov duh vstal iz groba in me prosi, naj držim prisego za maščevanje, ki sem jo tolikokrat dal njegovemu spominu in zvestobi do njega.

Ce bi mi ta pisma dajala samo upanje, da bom izpolnil tisto, kar sem prisegel, bi se ne bil smel nič obotavljati. Vsi ugovori so se mi zdeli ob tem otročji. Ni bilo treba nobenih dokazov, da sem popustil tisti temni volji, ki je rasla v meni in me je gnala.

Naglo sem raztrgal ovoj, ki so bila v njem pisma. Listi papirja so trepetali v mojih rokah. Bili so rumeni od starosti. Prepoznal sem pisavo, ki je bila stisnjena, oglata, pa vendar lična. Kdaj so bila pisma oddana, je oče velikokrat pozabil zapisati; zato je pa teta na vsako pismo napisala, kdaj ga je dobila v roke.

Niti enkrat mi ni prišlo na misel, da teta leži na mrtvaškem odru v sosednji sobi.

Julija je prišla zaradi pogreba in drugih reči, ki se tičejo mrliča. Dal naj bi ji bil navodila. Odgovoril sem ji, da sem preveč utrujen. Naj kar sama odloči vse, kakor se ji zdi prav. Rad bi bil to jutro sam.

Zatopil sem se v branje pisem in sem pozabil na vse. Pozabil na čas in na tisto, kar se je godilo okrog mene, pozabil sem na jed, na obleko in celo na rajno teto...

Takoj po prvih pismih sem že umel, zakaj mi je hotela teta za vsako ceno prepričati, da bi bral ta očetova pisma. Vedela je, kako grenka pijača bo to zame, saj je sama pri sebi okusila.

Bila so strašna pisma!

Zdela se mi je, da govori očetov duh mrke, zamolkle besede iz pisem. Prikrita žalost se je razvijala pred mano. Še sanjalo se mi ni, da bi mogla biti tako strahotna in pretresljiva.

Teta, ki je edina vedela za vse, je vse življenje mislila samo na to, kako bi mi prihranila to grenko spoznanje iz pisem. Tako daleč je šla, da je hotela pisma uničiti. Ni se mogla odločiti, a ko se je, je bilo že prepozno.

Prvo pismo je bilo iz leta 1864. Pisano je bilo meseca januarja. Začelo se je z za-

hvalo teti, ki mi je za novo leto podarila trdnjavo s svinčnimi vojaki. Ti so mi povzročali veliko veselje, ker so bili jezdecji tako narejeni, da sem lahko snel vojake raz konj.

V tej preprosti zahvali sem ta trenutek spoznal nekaj več, kakor bi bil pa človek na videz mogel sklepati. To je bil izliv trpeče ljubezni. Oče je tožil sestri, moji teti, o srečni mladosti, ki sta jo preživljala skupaj v rojstni hiši. Iz njegovih besedi sem razbral, da ni bil zadovoljen s svojim tedanjim življenjem. Iz pisma pa je zvenela prikrita tožba in bolest, ki me je spravljala v začudenje. Kajti do tedaj sem mislil, da sta bila moj oče in mati popolnoma srečna v zakonu in zadovoljna drug z drugim.

V naslednjih pismih je ta tožba rasla. Oče je pisal sestri vsak teden, tudi takrat, kadar jo je med tednom obiskal. V pogostem dopisovanju pridejo do izraza in do pripovedovanja vsi, celo najmanjši dogodki. Ko sem bral ta pisma, sem se spomnil vseh naših takratnih navad, ki so spet oživele pred mojimi očmi. Vse te malenkosti je v pismih spremljala rahla otožnost, ki je pričala, da je bilo med očetom in materjo, ki sem ju jaz imel za tako edina, globoko in nepopravljivo nasprotje.

Videl sem pred sabo očeta takega, kakor me je pustil k sebi v sobo ob sedmih zjutraj. Obleden je bil v domačo obleko. Zajtrkovala

sva skupaj, nato sem moral jaz ob osmih v šolo. Prej sva z očetom na kratko ponovila, kar sem se moral za tisti dan naučiti. Mati je vstajala dosti pozneje kakor midva. Odkar sem hodil v šolo, je oče spal v drugi sobi, da je ne bi tako zgodaj budil zaradi mene.

Bil sem pri teh skupnih zajtrkih tako zelo zadovoljen! Lahko sem klepetal po mili volji o nalogah, o knjigah, o tovariših.

Oče je v pismih govoril tudi o teh jutranjih sestankih med nama. A videti je bilo, da mu je bilo zelo težko zaradi tega, ker je v teh pogovorih polagoma spoznaval, da se je mati malo brigala zame. To ga je bolelo. Takrat je napisal nekaj besedi, ki so se mi zdele preroke, ko sem videl, da se je pozneje res zgodilo tisto, česar se je oče bal. Spraševal se je: »Kaj bo z otrokom, če bi se kdaj pripetilo, da ne bi imel več mene?«

Ob desetih sem se vračal iz šole. Oče je je bil takrat že v pisarni in sredi dela. Jaz sem navadno imel tudi kako nalogo, tako da nisem očeta videl do drugega zajtrka ob pol dvanajstih. Takrat je prišla v jedilnico tudi mati, v jutranji obleki, ki ji je tako dobro stala, ker jo je zelo skrbno izbrala. V poznejših letih, po očetovi smrti, se mi je vedno tožilo po teh razgovorih z njim in materjo, posebno, kadar sem ob isti uri sedel pri mizi med njo in gospodom Termandom.